

**Iseseisva õendusabi osutamise tingimused ja
kord ning õendusabi erialad**

18.juuli 2024

Lgp Riina Sikkut

Ministeriumite õigusosakonnad peavad kindlasti jälgima ministri määruste muutmisel tänaste seaduste ja volitusnormidega vastavust. EÕL hinnangu alusel on pooleteise aasta jooksul valminud õendusmääruse algne versioon parema struktuuri ja uuenduslikuma sõnastusega, sisaldades samu põhimõtteid. Kooskõlastatavas määruses hindame siiski kõrgelt, et:

1. viiest, erineval ajahetkel koostatud määrusest, saab üks määrus - paraneb õigusselgus;
2. kaotatud on täiesti vananenud ja meditsiinilises mõttes juba keelatud tegevused, mis loob selgust nii teenuse pakkujate kui ka teenuse saajate vaates;
3. määruse lisad on edasimineku tänases õigusruumis ja võimaldavad teemaga sisuliselt edasi tegeleda - esmakordselt annavad lisad ka minimaalse õigusliku raamistuse vastutuspriirideks, mis on hädavajalik nii vastutuskindlustuse seaduse jõustumisel kui töö korraldamiseks meeskondades.

Siiski loodame, et määruse kooskõlastamise käigus on võimalik sisse viia veel mõningad muutused ja täpsustada alljärgnevad ebakõlad:

1. Kuna TTKS ei määratle millise nimetusega määruse peab või saab minister kinnitada, siis teeme jätkuvalt ettepaneku nimetada käesolev määrus “Õendusmääruseks”.
2. Teeme ettepaneku sõna “iseseisev” eemaldada kõikjalt tekstist, kuna see on minetanud aktuaalsuse ja eemaldatud kasutatavatest mõistetest sh Tervisekassa teenuste loetelust. Sõna “iseseisev” kasutuselevõtt oli omal ajal tingitud soovist rõhutada õdede iseseisvust, mis täna on juba aksepteeritud ja praktikas teadaolev. Lisaks ei nimeta me sõna “iseseisev” ühegi teise teenuse pakkuja puhul ja seega on mõistlik järgida sama põhimõtet ka õendusvaldkonnas.
3. Jätta alles täna kehtiv kolmeaastase kogemuse nõue ehk sõnastada “§ 5. lg 1 – (Iseseisvat) Statsionaarset õendusabi osutatakse õendushaiglas või haiglas vähemalt kolmeaastase kliinilise kogemusega õe või eriõde juhtimisel.”
4. Parandada sisselipsanud arvutusviga (ehk kui korrutada kehtiva määruse sõnastuse esimene pool kahega, siis tuleb korrutada ka lause teine pool kahega) ja sõnastada “§ 5. lg 2. (Iseseisva) Statsionaarse õendusabi osutamisel peab olema tagatud vähemalt kolm õde ja neli hooldajat kuni 40 patsiendi kohta, neist ööpäev läbi vähemalt kaks õde ja kaks hooldajat.”

5. Vajalik on täpsustada §-ga 4, lõige 4, kuna sõnastus on eksitav suunamisõiguse osas. Täna ses õigusruumis: “ Kui iseseisva statsionaarse õendusabiteenuse osutamisel nõuab patsiendi seisundi muutus õe pädevusest väljapoole jäävat tegevust, tuleb pöörduda konsulteeriva arsti poole või kutsuda kiirabi ja lähtuvalt tekkinud olukorrast alustada esmaabiga”. Eelnõus: “Kui õendusabi osutamisel nõuab patsiendi seisundi muutus õe või eriõe pädevusest väljapoole jäävat tegevust, tuleb patsient suunata edasi eriõe, perearsti või eriarsti juurde või kutsuda kiirabi ning lähtuvalt tekkinud olukorrast tegutseda iseseisvalt või koostöös teiste tervishoiutöötajate või teiste valdkondade spetsialistidega “.

Ettepanek täpsustada kooskõlastatavas määruses: “Kui õendusabi osutamisel nõuab patsiendi seisundi muutus õe või eriõe pädevusest väljapoole jäävat erakorralist tegevust, tuleb pöörduda konsulteeriva arsti poole või kutsuda kiirabi ja lähtuvalt tekkinud olukorrast alustada esmaabiga.”

VÕI eemaldada eelnimetatud punkt üldse. Tegemist on elementaarse põhimõttega ning igas valdkonnas konsulteeritakse teiste tervishoiutöötajatega kui oma pädevusest ei piisa ning me ei reguleeri seda ka arstide jt teiste tervishoiutöötajate puhul.

6. Lisa 1 loendis eemaldada punktis 4 lause lõpp ehk jääks vaid: “terviseandmete dokumenteerimine”. Vastutuse võtmine enda tegevuse ja tegevusetuse eest on kirjas vastutuskindlustuse seaduses ja kehtib kõigile tervishoius töötavatele isikutele, seega ei pea me õigeks selle eraldi rõhutamist antud lisas.
7. Palume läbivalt kogu dokumendis asendada sõna “õendusabiteenused”. Vastavalt teksti sisule tuleb kasutada sõna “õendusabi” või kui see tõesti ei sobi, siis sõna “õendusteenused”. Õendusabi definitsioon leiate sõnaveebist <https://sonaveeb.ee/search/unif/dlall/%C3%95TERM/%C3%B5endusabi/1> ja mõiste sisu sisaldab juba “teenuseid”, mõistlik on kasutada määruses kaasajastatud mõisteid. Vt lisatud fail “sonaparandused...”.
8. Ruuminõuete jms nõuete muutmise osas nõustume põhimõttega, et on mõistlik anda vastutus tööandjale ja terviseametile, kuid arutades võimalusi ja ohte erinevate osapooltega, leiame et nii lakooniliseks sõnastuseks pole me veel valmis. Teeme ettepaneku võtta siiski kasutusele EÕL ja SoM koostöös valminud nõuete lisa 3 (vt lisatud fail “Lisa_Nõuded...”). Peale tegevuslubade põhimõtete ja kvaliteedimääruse uuendamist, saab nõuete lisa uuendada, et tagada vajalikud tingimused kvaliteetse teenuse osutamiseks.

Kindlasti on hädavajalik leida lahendus teenuse kvaliteedi nõuete kehtestamiseks sh koormusnormide väljatoomiseks (järgmisel korral määrust muutes) nagu on täna mitmetes valdkondades olemas aga kajastatud teistes määrustes. Eeldame, et koormusnormidega seonduvad, aasta alguses SoMis kokkulepitud analüüsid ja ülevaated valmivad veel enne käesoleva aasta lõppu.

Juhul kui tõesti ei osutu juriidilistel põhjustel võimalikuks määruse pealkirja muutmine, siis eeldame, et TTKS muutmise käigus saab täna kooskõlastamisel oleva määruse nimetada “Õendusmääruseks” ning muudetav TTKS annab ministrile selge volitusnormi õendusmääruses kogu õendusabi reguleerimiseks, et koondada ühtseks dokumendis valdkonda puudutavad õiguslikud sätted. Määrus on hädavajalik, et oluliselt kiiremini ja paindlikumalt õiguslikke raame muuta, sest õendusvaldkonna areng liigub sama kiiresti kui ka meditsiinivaldkond ning tänane seadusruum on praktikale kõvasti alla jäänud.

Käesoleva määruse jõustumisel on hädavajalik, et samaaegselt jõustuvad ka dokumenteerimismääruse muudatused eriõdede õiguste laiendamiseks ning 3N põhimõtete rakendamiseks. Praktika jookseb eest ära ning patsientidele parema teenuse osutamine, näiteks eriõde suunamisõigus sh e-konsultatsioonid, ootavad määrusemuudatuse taga.

Kaaludes põhjalikult tänast olukorda õigusruumis, praktika arengut ning seadusandluse kiiret vananemist toetab Eesti Õdede Liit igasuguse uuenduse sisse viimist, mis kasvõi osaliselt olukorda parandab ja seega kooskõlastab EÕL esitatud määruse koos eeltoodud täpsustustega.

Lugupidamisega

Anneli Kannus
/allkirjastatud digitaalselt/
EÕL president

Koopia: Leena Kalle